

În copilărie, locuia în aceeași casă cu Smaranda Athanasof și auzea ore în șir pianotări și exerciții, ceea ce l-a făcut să capete pentru muzică o antipatie fără drept de apel.

Prin 1939, student fiind la arhitectură și mutat în București, s-a întâmplat să fie și el invitat la inginerul Nicolau, care poseda, cum am spus, acel minunat pian Bechstein.

Lume multă în seara respectivă, printre care și câteva excelente dansatoare, soția inginerului și Madeleine Cantacuzino (mai târziu soția lui Dinu Lipatti), se afla și un pickup cu discurile la modă, ceea ce promitea să-l distreze pe tânăr, acesta fiind un bun dansator.

Deodată, ușa se deschise și apăru Dinu Lipatti. Modest, puțin stânjenit, zâmbind, sărută mâini în dreapta și în stânga, scuzându-se de întârziere și, bineînțeles, înconjurat cu atenție, simpatie și nenumărate întrebări.

Diapazonul urcă brusc despre muzică, amintiri din Salzburg, Bayreuth, Paris etc. Tânărul meu nepot simți că-și pierde buna dispoziție. După un timp, se ceru din ce în ce mai insistent: „Dinu, Dinu, te rog cântă-ne”.

Dinu se așează, cântă o nocturnă, apoi alta, un Scarlatti, iar un Chopin. Tânărul student făcea o figură din ce în ce mai nenorocită. Lui îi ardeau tălpile să danseze.

Deodată, ochii lui Dinu se întâlniră cu ai lui Dan Georgescu. A clipit, a ridicat din spinare și, cum nepotul meu era destul de aproape de pian, l-a întrebat: „Vrei să dansezi, nu-i așa?”

Dan, jenat, luat prin surprindere, a închis doar afirmativ ochii. Deodată, Dinu începu să cânte muzică de dans: tango, fox-trot, dar toate inventate pe loc, perfect dansante și din ce în ce mai antrenante.

În clipa aceea, capetele lui Manole Ciomac, Gogu Georgescu și noi toți eram de fotografiat. Nu ne așteptam ca Dinu să treacă deodată de la Chopin și Scarlatti la foxtrot și nici nu-l auzisem în această ipostază. Și atunci începurăm să dansăm,

iar Dinu – cu drăgălășenia lui fără de margini – nu mai contea să cânte.

Tot în acele luni de efervescentă muzicală, George Georgescu îl programă într-un concert la Berlin, concert care a fost un adevărat triumf.

Angajat apoi în Suedia, Germania, Austria, cu piese la două pianе, Lipatti plecă cu Madeleine, devenită mai târziu soția lui – excelentă muziciană și pianistă. Și ea fusese eleva Floricăi Musicescu și absolventă a Conservatorului din București.

Sosiți după multe peregrinări în Elveția, se iviră și primele semne ale necruțătoarei lui boli. Bine îngrijit, a putut din nou să accepte o avalanșă de angajamente care, după fiecare concert, îi aduceau succese ce-l urcau pe culmile gloriei, dar nu-i alterau cu nimic acea splendidă puritate și modestie pe care a avut-o întotdeauna.

Concomitent cu imensa lui activitate concertistică, compunea.

Lucrările sunt puține la număr, dar surprinzător de multe față de minimul de timp ce-l putea acorda compoziției.

Concerte cu Herbert von Karajan, Ernest Ansermet, Charles Munch, Paul Sacher, Hans von Benda.

La Milano, Toscanini – care rămăsese entuziasmat de recitalul dat – îi propune două concerte cu orchestra. Din păcate, ele n-au mai putut fi pe lista lungă de angajamente programate pentru octombrie 1951.

La 2 decembrie 1950, Lipatti moare, spre consternarea întregii lumi muzicale.

Enescu, care colaborase cu Lipatti într-un șir de concerte la București, scria înainte de a pleca: „Am cântat cu Lipatti cu bucuria, speranța și dorința arzătoare ca țara mea să găsească în acest tânăr pe poetul demn de ea, capabil de a interpreta nostalgia nesfârșită, peisagiile și durerile ei.”

În compozițiile lăsate, seva melodică izvorăște din pământul în care s-a născut.

Nadia Boulanger spunea: „Dinu Lipatti punea la justa ei valoare fiecare operă pe care o interpreta, fie Bach, Chopin,

Schumann, Grieg, Mozart sau Ravel. O dragoste pentru muzică, un respect. Din această dragoste și respect emana convingerea ce se baza pe o profundă cunoștință.”

Lipatti avea o stăpânire, un ritm infailibil, o paletă sonoră de o bogăție uimitoare, o rară ingeniozitate a digitației, o întrebuințare a pedalei de o mare subtilitate și, în același timp, o virtuozitate fără limită. Cât de rar poți întâlni atâtea calități într-un singur pianist! Personalitatea sa ne ducea în adevăratele mistere ale muzicii.

Vorbind de perfecțiunea la care ajunsese, îmi aduc aminte de o conversație avută la maestrul Jora acasă, cu puțin timp înainte de a pleca în turneu spre Suedia, Germania.

Lipatti îl întrebase pe Jora cum să facă pentru a nu se lăsa pradă libertăților ce devin cu timpul, fără să-ți dai seama, de neiertat. „Nu credeți, maestre”, îi spuse Lipatti, „că singurul mijloc e să reîncep de la zero, uitând tot ce am făcut înainte? Frază, accent, nuanțe, privind textul ca și cum nu l-aș fi văzut niciodată?” Drept răspuns, Jora a tăcut. Era atât de emoționat de scrupulozitatea, autocontrolul, lipsa de infatuare a acestui tânăr iluminat (aș putea spune), încât, dacă i-ar fi răspuns, l-ar fi înecat lacrimile.

Ne-a mărturisit că nu întâlnește în viață un elev, artist sau vedetă care să-i fi pus o asemenea întrebare. Lipatti prin felul de a gândi muzica, a ajuns la această măiestrie. Desigur, există pianiști tineri și au existat – în posesia unei tehnici fără reproș, siguri pe degetele lor, pe memorie, plini de temperament și bravură. Lipatti, însă, avea o maturitate a concepției muzicale cu totul excepțională pentru vârsta lui, ceea ce l-a ridicat alături de cei mari. Era mai întâi muzician și apoi un mare pianist.